

снимки Асен Балабанов

1. Типично ковачевска улица. Гюзилината къща е вдясно.
2. Потонът - голям покрив чардак на най-горния етаж, типичен елемент на местните къщи - заменя двора и служи като дневна на открито.
3. Поглед към улицата през запазената стара врата. На първото ниво на къщата се складира дървата, тук има и каменна чешма.
4. Къщата е една от личните в селото. Високите каменни зидове са типични за местната архитектура.

Къщата със скривалището

ЕДИН ОТ БИСЕРИТЕ
НА РОДОПСКОТО
СЕЛО КОВАЧЕВИЦА,
ТОЗИ ДОМ Е ПРИМЕР
ЗА КУЛТУРНА
РЕСТАВРАЦИЯ И
СЪВРЕМЕННО
ОТНОШЕНИЕ КЪМ
СТАРИНАТА

Възможно ли е да се възстанови стара българска къща по всички правила на реставрацията и въпреки това тя да е удобен дом? Отговорът е – да, и пример за това е Гюзлината къща в Ковачевица, реставрирана вече от художника Христо Тодоров. Тя е била един от най-личните домове в някога богатото село. В турските регистри е записано, че за нея се плаща данък от 1868 г., което означава, че е построена няколко години по-рано. Тук, в стаята с най-богатите

реставрация **Христо Тодоров**, текст **Цветана Шункова**
дървени тавани, са посрещали турските големци, посещавали Ковачевица. В къщата е имало кауш (затвор). Използвали го, когато идвал турският кадия да раздава правосъдие. Но най-забележителната ѝ особеност е скривалището, възстановено сега в оригиналния си вид. Къщата няма двор, разположена е между две улици и има чудесна гледка към планината и селото. Тя е на три етажа. Преди първият етаж бил за животните, на втория били хамбарите, а тре- ➞

1, 2. Стаята със скривалището е на първия етаж. Входът към него е скрит в дървените шкафове „мусандра“, които заемат една цяла стена. Всичко е реставрирано точно както е било.

3. Дървена стълба свързва трите нива на къщата. На втората площадка има къшк, от който може да се наблюдава цялата околност. Този е „женски“, защото е по-нисък.

2

→ тия обитавали стопаните. Сега и трите етажа са жилищни, като при ремонта се наложило да се увеличи височината на стаите на второто ниво – хамбарите били много ниски. Това е една интернационална къща, тъй като сегашните ѝ собственици са две българки, австралиеца и холандец. Единият от тях – австралиеца Крейг Рос – човек, обиколил половината свят, когато видял Ковачевица за първи път, възкликнал: „Такова място няма никъде. Тук е уникално.“ Реставрацията на къщата трае почти три години. Запазени са много елементи от старата къща – портата, еркерите, външните стени, няколко греди, а всичко останало е правено точно както някога. Дървото е дялано ръчно с брадва на остър ръб, не са използвани желязо и бетон. Някои от материалите в интериора са съвременни, но подбрани

според логиката на старото строителство. „Преди не са слагали камък по пода вътре в къщите – казва Христо Тодоров. – Улиците са били от калдъръм, защото не се плъзга, дворовете – настлани с каменни плочи, и то правоъгълни и подредени в редици, а не както ги правят сега – безформени и разхвърляни. Това е българската традиция, но за съжаление сега ни липсва уважение към естествения материал. Дори Институтът за паметниците на културата, който би трябвало да пази традицията, предписва да се реставрират старите къщи с бетон и желязо. Правят се големи безобразия – лакирани каменни стени, какво ли не.“ В този дом обаче уважението към традицията е налице, а стопаните и техните гости се радват на красотата на Родопите, без да се лишават от основните блага на съвременния живот. ■